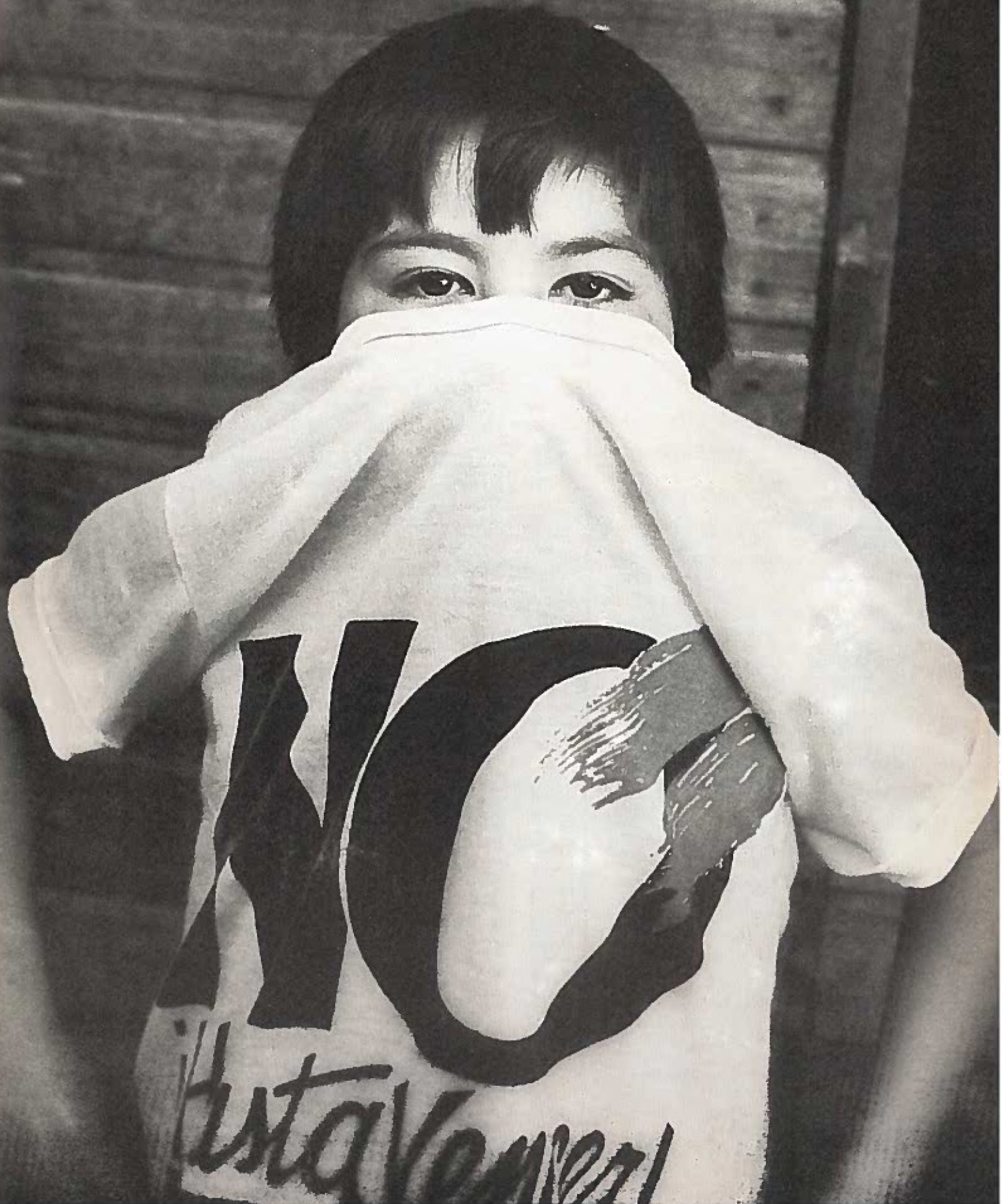

CHILE BULLETINEN

Nr 4/88

Årg 16

Pris 10 kr

CHILEBULLETINEN

ISSN 0345-2050

Redaktion:

Rosemarie Andersson, Margareta Björling
Ingvar Enghardt, Ulrika Johansson och
Jonas Ljungstedt

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Pressläggning: 20 november 1988

Omslagets foto: Agnaldo Maciel

Prenumerationspris: 50 kronor för 4 nr
(Myndigheter och institutioner: 70 kr)

Betala på pg 504 88-6, Chilebulletinen.

Stödprenumeration: 100 kronor

Medlemskap i Chilekommittén inkluderar
prenumeration på Chilebulletinen. Betala
150 kr på pg 88 72 33-5 (100 kronor för
studierande och pensionärer)

Adressändringar sändes till Chilekommittén,
Box 622, 101 28 Stockholm

CHILEKOMMITTEN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08/40 53 04

Besöksadress: Solidaritetshuset, Barnängs-
gatar 23

Chilekommitténs målsättning är att politiskt
och materiellt stödja motståndskampen i Chile.
Insamlade medel går oavkortat till motstånds-
kampen inne i Chile.

Chilekommitténs plattform:

Stöd det chilenska folkets kamp för socialism!
Bekämpa imperialismen! Stöd motståndet -
Bojkotta diktaturen! Frige de politiska
fångarna! Stöd arbetarrörelsen i Chile!

Chilekommitténs insamling
Pg 65 39 28 - 2

Chilekommitténs verksamhet
(solidaritetsarbetet i Sverige)
Pg 88 72 33 - 5

ROCKMÄRKET!

Chilekommitténs nygamla rockmärke finns
nu åter i lager.

Skicka din beställning till: Chilekommittén,
Box 622, 101 28 Stockholm
Bifoga 5 kronor i frimärken plus adresserat
och frankerat svarskuvert, tack.

Chile sa NEJ till Pinochet!

»Otroligt ... en diktator som låter sig besegras i allmänna val!» Nej-
sidans seger i folkomröstningen är något som förvånat många här i
Sverige.

Vår bild av Chile som en blodig diktatur är sann, men samtidigt har
den alltför mycket präglats av minnet från september -73 då demokratin
krossades. En bild där militären är de enda som agerar, genom att tortera
och mörda, och där befolkningen är skrämmd till total passivitet. Men
idag vågar chilensarna öppet visa sitt avståndstagande mot diktaturen.

Genom sin konstitution från 1980 har Pinochet försökt ge legitimitet
åt sin regim. Konstitutionen är odemokratisk bl a därför att den för-
bjuder vänsterpartier, men den ger utrymme för ett visst politiskt spel
som diktaturmotståndare har kunnat utnyttja.

När Pinochet beslöt utlysa folkomröstningen var oppositionen oenig
hur man skulle ställa sig till den: Rösta nej eller bojkotta det många
såg som en valfars. Att ställa upp i folkomröstningen skulle trots allt
innebära ett accepterande av de spelregler som Pinochet ställt upp.
Men det visade sig bli ett tillfälle för människor att aktivera sig mot
diktaturen. Nej-kampanjen växte fram som en stor folkrörelse, i slut-
skedet uppmanade i stort sett hela oppositionen till nej-röstning.

Och det lyckades! Nej-sidan klarade av att förvandla folkomröst-
ningen från att vara en valfars till att bli det hittills största bakslaget
för diktaturen. Ska den folkliga oppositionen kunna gå vidare och
verkligen bli av med Pinochet? Än så länge sitter han kvar och det för-
söker han att göra ett tag till. Vi får inte lura oss och tro att Chile blivit
en demokrati. Regimen fortsätter att trakassera oppositionella vilket
bl a innebär att flyktingar kommer att söka sig hit till Sverige ännu ett
tag. Och i fångelserna i Chile sitter fortfarande 500 politiska fångar.

Folkomröstningen har gjort att intresset för Chile ökat igen, det är
förhoppningsfullt.

Chile behöver vår solidaritet!

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

3. Folkomröstningen – humor och enighet bakom segern
6. Röster om folkomröstningen
8. Så röstade man – vad har hänt sedan?
9. Äntligen hemma! Brev från en chilensare som återvänt.
10. Intervju med facklig ledare i CUT
12. CUT återuppstår
14. Paloma – »cantora pobladora»
15. Dagbok augusti – november
17. Outokumpu och chilekopparn
18. Latinovison dokumenterar Chile
19. Nya böcker
20. Vänskolan i Maitén
22. Nyheter & kommentarer
24. Brev från Nicaragua. Mer hjälp behövs!

Humor och enighet bakom segern

Trots att Pinochet sitter kvar och återigen
iklätt sig paraduniform och trots att vattenkanonerna
och tårgasen är i flitigt bruk har någonting förändrats
efter folkomröstningen.

Chile är inte längre riktigt samma land.

Någon ordagrann översättning finns
inte på det senaste tillskottet till den chi-
lenska »slagordsmarknaden». På svenska
skulle det mustiga uttrycket »lo cagamos
con un lapiz» lyda ungefär: vi satte
honom på pottkanten med en blyerts-
penna.

Folkhumorn har upplevt en glanstid i
Chile den senaste tiden. Den har på fullt
allvar faktiskt också varit en icke oviktig
ingrediens i oppositionens seger i folkom- ▶

Foto: Agnaldo Maciel

► röstningen. Den dagliga TV-kvarten under en månads tid (totalt 28 x 15 min = 7 timmars fri TV) förmådde mer än 15 års skrämselfpropaganda. Även här var glädjen och humorn viktiga ledmotiv.

Glädje och satir

Medan JA-sidan i sin propaganda underbläste negativa känslor som rädsla hat och aggressivitet visade oppositionen upp spexande ungdomar, lustigheter och politiska skämt. Istället för hat lockade man med »glädjen som är på väg». Skoputsarpojkar, byggnadsarbetare och till och med småbarn nynnade på gatorna med i NEJ-sidans signaturmelodi: »La alegría ya viene».

TV-propagandan under september (oj, vad vi nu saknar den dagliga kvarten frihet) gick ut på att bygga upp förtroendet för NEJ-sidan framför allt hos de procent av den röstberättigade befolkningen som ännu inte besämt sig. Bilder och röster om fattigdom, förtryck och repression vädjade mer till känslorna än till ett intellektuellt resonemang. NEJ-sidans bilkaravanser blev karnevaler med tonårstjejer på mopeder och färgglada ballonger på styret; lastbilar med ungdomar hängande i klasar på flaket; nubbilder av Pinochet med bockhorn eller som gorilla etc. Den optimism och känsla av samhörighet som TV-program och massdemonstrationer lyckades uppbåda kontrasterade starkt mot de hatfulla stämningar som JA-anhängarna försökte piska upp.

Värdigt firande

Trots att Pinochet ännu sitter kvar vid makten och en lång och antagligen seg förhandlingsomgång med militären står för dörren är Chile inte längre samma land. Vi vet att vi är fler, vi firade segern så spontant, så massivt och så värdigt att inga provokationer från Pinochets eller inrikesminister Fernández' sida kan ta från oss känslan av att vi verkligen är fler (Somos más). Det är vi som är miljonerna, och vi är många fler än röst-siffrorna visar, rakt emot diktaturens valmotto: Somos millones (vi är miljoner).

Dagarna omedelbart efter att regeringen accepterat NEJ-segern levde förlorarna i ett slags omtöcknat chocktillstånd. Först när Pinochet, nu återigen i militär uniform (under kampanjen uppträdde han civilt i kostym och med en pärla i slipsen) tog till orda och förklarade att allt fortsätter som förut tog sig fanatiska fascistgrupper ut på gatan och tårgasbombarna kom fram igen. Hundratals, kanske tusentals kommunalanställda i hela landet har avskedats de senaste veckorna och matudelningen i flera fattigkvarter i Santiago har inställts som repressalieåtgärd mot den höga NEJ-röstningen. Den dag av politiskt vakuum som föregick Pinochets och inrikesministerns provokativa och krigiska uttalanden (vi har förlorat ett slag men inte

kriget) räckte dock för att se att Chile förändrats och kommer att förändras ytterligare.

Fast i egen fälla

När JA-sidan nu börjar rasa samman och högergrupperna angriper varandra sinsemellan kan man ändå konstatera att Pinochet faktiskt kan »ta sin cykel och ge sig av till Paraguay» (I årets 11 septembertal utlovade han cyklar åt arbetarna).

Bara några veckor efter nederlaget har högern fyra kandidater inför valet 1989 – Sergio Onofre Jarpa, f.d. inrikesminister under Pinochet och för närvarande ledare för Renovacion Nacional, Pablo Rodriguez, fascistledare från Patria y Libertad, fru Lucia Hiriart de Pinochet, Patricio Phillips, ledaren för den del av det splittrade Nationalpartiet som deltog i JA-kampanjen. Och så finns förstas också de, som liksom juntans ambassadör i USA eller inrikesminister Sergio Fernández hävdar att don Augusto Pinochet faktiskt kan ställa upp som kandidat vid presidentvalet -89. En sådan utveckling verkar dock osannolik. Pinochet hänvisar till 1980 års författning och den tidsplan som där anges. Enligt denna kan Pinochet själv inte ställa upp som presidentkandidat. Även på den punkten verkar regimen fastna i den fälla den själv gillrat.

Fortsatt enighet viktig

Paradoxalt nog är det nu en enad opposition som förhandlar sig fram till en enda presidentkandidat och som har undertecknat ett gemensamt handlingsprogram. Diktaturen har under alla dessa år underblåst splittringarna inom oppositionen, inte minst under de senaste månadernas intensiva kampanj. NEJ-segern och den lyckade kampanjrörelsen var till stor del möjlig tack vare en enad opposition.

Samtliga oppositionspartier, från den demokratiska delen av Nationalpartiet till Kommunistpartiet, är idag ense om att strategiska skiljepunkter fram till valet måste underordnas kravet på enighet inom oppositionen. Alla är medvetna om att detta på kort sikt och för vänsterns del innebär eftergifter – gentemot framför allt kristdemokraterna. I det förhandlingsprogram som just undertecknats av en samlad opposition har dock center-högerkrafterna givit efter på flera punkter. Inte minst viktig är den punkt där oppositionen kräver att rättvisa skipas för offren till de otaliga övergreppen mot de mänskliga rättigheterna.

Det gäller nu att kombinera kravet på förhandlingar med militären med social mobilisering kring arbetar- och folkrörelsens rättmätiga krav.

Farhågor kom på skam

Ingen trodde för någon månad sedan att Pinochet skulle acceptera ett val-

nederlag. Ingen – eller få – trodde att oppositionen skulle kunna enas före folkomröstningen – och förbli enad efteråt. Få anade att högergrupperna skulle riva ut ögonen på varandra så snart Pinochet försvagats vid makten. Många hade börjat tvivla på att enbart en politisk kamp skulle kunna ändra på styrkeförhållandena i Chile. Många trodde att den chilenska ungdomen – den som aldrig upplevt demokrati och aldrig tidigare fått lägga sin röst – skulle visa förakt för valurnor och fredsbudskap.

Alla vi, som visat tvivel inför någon eller flera av dessa frågor, bör efter den uppvisning i mognad och civilt motstånd som chilenska folket visat upp sätta oss ned och i största ödmjukhet begrunda de senaste veckornas händelser.

Santiago 17 oktober 1988

MARIA ERIKSDOTTER

*Den leende
»landsfadern» förbyttes
snabbt till en bister general
när folkomröstningens
resultat stod klart.*

Foto: Agnaldo Maciel

*Nej-kampanjens
demonstrationer
blev ofta måltavla
för vattenkanonerna.*

Foto: Agnaldo Maciel

GENERALEN

Efter det chilenska folkets rungande »nej» till Pinochets diktatur bad Chilebulletinen några chilenska och svenska kamrater, kända från debatten, att besvara följande:

● Hur kunde Pinochet inlåta sig på ett så riskabelt företag som en folkomröstning om sin egen framtid?

■ Vad tror du om möjligheterna för oppositionen att förbli enad och nå fram till en demokratiskt vald kongress 1989?

HARALD EDELSTAM

● Ja, en diktator har oftast dålig kontakt med verkligheten, han begår misstag och felbedömer situationen. I femton år har han varit van att bestämma och handla på egen hand, och varit omgiven av idel ja-sägare, så det är inte så konstigt att han förlorade.

■ Jag är mycket optimistisk! Chilensarna har lärt sig mycket på dessa femton år. De kan säkert hitta en gemensam kandidat som nästa president. Och de exilpolitiker som nu kan återvända har fått många nya impulser i exilen. Det är folk med visioner och de är enormt duktiga. De kommer att föra Chile framåt.

GUADELUPE (MIR)

● Folkomröstningen var avsedd som en säkerhetsventil för diktaturen. Istället blev det en moralisk seger för det chilenska folket. Pinochet klagar över att han blev »förrådd».

Genom folkomröstningen ämnade diktaturen institutionalisera sig fram till sekelskiftet. Men ren diktatur är ju inte den lämpligaste formen att härska i längden. I Latinamerikas sydkon håller imperialismen därför på att ändra dominansformerna till »begränsade demokratier», det vill säga styrelseskick där militären har en kontrollfunktion.

■ Jag tror på mitt folk! Men vi har här två projekt: kristdemokraternas/socialdemokraternas som talar om att modifiera Pinochets grundlag av 1980 och som kan tänka sig att stegvis följa diktatorns tidtabell för en återgång till demokrati. Men vem har någonsin sett en diktator bli demokrat? Det andra är vänsterns projekt, som kräver Pinochets omedelbara avgång och bildandet av en provisorisk regering.

Triumfen i folkomröstningen var massorganisationernas triumf. Nu måste de politiska fångarna befrias och de försvunnas öden klaras upp. Kampen mot diktaturen måste intensifieras. Jag är medveten om att diktaturen under dessa femton år har decimerat vänsterns sociala bas genom att slå sönder fackföreningar, skapa arbetslöshet, utslagning och ett skikt av trasproletariat, gatuförsäljare och tiggare. Vänstern har inte haft kraft att enas kring ett gemensamt projekt. Därför får vi se det på lång sikt.

Enighet? Ja, men för detta kan man ju inte sälja sin mor.

JOSE GUEVARA

● Det gick snett. Generalen underskattade fiendens styrka. Man utgick ifrån att oppositionen inte skulle kunna enas och att den stora massan inte skulle

gå och registrera sig inför folkomröstningen. Och strategin var listig: Större delen av befolkningen finns i Santiago-området. Röstregistreringskontoren låg i centrum, vilket innebar långa resor. Registreringen var endast på kontorstid. Folk måste ta sig en hel dag ledigt från arbetet, stå i kö i timmar och dessutom erlägga en registreringsavgift motsvarande minst två dagslöner. Hade man inget giltigt ID-kort, så som många tusen, så måste man stå i andra köer för att skaffa detta. Och ändå lyckades oppositionen ... När inrikesministeriet började fundera på att uppskjuta folkomröstningen var det redan försent.

■ Ingen skulle väl förvånas om oppositionen inte lyckas med att bevara enigheten och presentera en gemensam presidentkandidat. Pinochet kommer också att satsa på att splittra dem och fördröja processen.

OCH FIENDEN...

Det är ju den enda chansen att han (eller någon liknande) ska sitta kvar.

Men jag tror att vi än en gång kommer att bli mycket överraskade...

RICARDO LECAROS

● Imperialismen insåg att det var absolut nödvändigt med en förändring. Pinochet måste därför acceptera en folkomröstningsprocedur. Han tvingade krigsmakten att lansera honom själv som kandidat. Pinochet hade lovat Washington att vinna omröstningen. Därför skickade oppositionskoalitionen också en delegation till USA för att erbjuda garantier för att det rådande ekonomiska systemet skulle respekteras. Oppositionen önskade bara att USA skulle gå med på ändring av några artiklar i Pinochets grundlag från 1980.

När Pinochet insåg att han skulle förlora försökte han att, ett par dagar innan, låta hemliga polisen, CNI, fejka några »terroristdåd» för att kunna inställa omröstningen. Men nu satte sig State Department på tvären. Därmed avslöjades att det inte bara var oppositionen som ville ha en folkomröstning.

■ Oppositionen, som sedan omvandlades till en »överenskommelse för en demokratisk regering», sväller den tidtabell som diktaturen gjort upp med hull och hår. Det viktigaste för de 16 partierna har blivit att utnyttja den suveräna viljeyttring som folket avgav den 5 oktober för att skapa ett politiskt alternativ som State Department kan godkänna. De har inte det minsta ansträngt sig för att nå ett samförstånd med de politiska partier som står utanför »överenskommelsen» (PC/MIR). För att åter bygga upp ett demokratiskt system i vårt land så måste alla oppositionskrafter kunna ställa sig bakom. I annat fall får vi en pinochetregim utan Pinochet.

Det är nödvändigt att man i Chile i dag lyssnar till massornas dom av den 5 oktober. Det är folket självt som står för förändringarna i Chile. Därför kan det inte få förekomma förhandlingar, vare sig med diktaturen eller med State Department, som inte som första krav ställer Pinochets avgång och att en representativ regering bildas med deltagande av alla politiska oppositionstendenser.

HERNAN MONASTERIO (PS Almeyda)

● Diktaturen hade skrivit in den här folkomröstningen i den grundlag man drev igenom 1980. Man trodde att den nyliberala ekonomiska modellen skulle övertyga en majoritet och att oppositionen skulle förbli splittrad. Men oppositionen lyckades med att bli enig och man såg att regimens plan hade en svaghet. En stark folklig mobilisering skulle kunna spränga planen. Och man lyckades.

■ Den grundläggande överenskommelsen mellan de 16 partierna kommer att bestå. Genom den enade kampen för demokrati isoleras Pinochet och motståndningarna inom armén ökar. USA:s roll är just nu osäker.

Den folkliga mobiliseringen måste upprätthållas med protestdagar och påtryckningar. Kommunistpartiet står visserligen utanför överenskommelsen men stöder oppositionens avsikt att presentera en enda gemensam presidentkandidat till juli 1989.

Det centrala idag är massmobiliseringen. För att nå enighet måste alla kampformer just nu underordnas denna.

SERGIO RAMIREZ (PC)

● Regimen gillrade sin egen fälla. Och visst är det hela ett bedrägeri. Inte i själva rösträkningen – där lyckades man inte – men därigenom att man har fått en del av oppositionen att legalisera systemet och »grundlagen» från 1980. Enligt denna kan Pinochet behålla makten via det »nationella säkerhetsrådet», som skall stå ovanför det folkvalda parlamentet och se till att denna fullföljer diktaturens ekonomiska system och lagar och som ger militären rätt att ingripa vid behov. Det blir praktiskt taget omöjligt att modifiera grundlagen. Senaten skall ju till en tredjedel tillsättas av pinochetjuntan.

Som arméchef sitter Pinochet på livstid...

Trots allt blev folkomröstningen en viktig framgång för folket genom att försvaga Pinochet och förkorta kampen om makten.

■ »Jag tror på arbetarna»... (Allende). Folket och arbetarna kommer att tvinga den nuvarande oppositionsledningen att frångå sin utslutningspolitik, där enbart center-högerkoalitionen räknas tillsammans med några självutnämnda »vänstermän».

Enighet och effektiv kamp måste gå före individuella ambitioner. Kampen måste öka för att stärka folkets hopp om befrielse.

STEFAN DE VYLDER

● Diktaturens konstitution från 1980 förutskickar en folkomröstning om regimens fortbestånd. Man räknade med att genom skrämsel och valfuskar kunna styra utgången. Det lyckades nu inte. Som yttersta garant för sin modell har man ju i grundlagen stipulerat att framtida regeringar skall vara underställda ett »nationellt säkerhetsråd». Detta utses av krigsmakten.

■ Oppositionen är efter omröstningen mer enad än någonsin. Vänstern, även kommunistpartiet, accepterar att kristdemokraterna kan utse presidentkandidaten till valet i december 89, men man kräver ett folkvalt parlament.

Men för att sja om den vidare utvecklingen skulle jag behöva en kristallkula...;

Så röstade man – och vad har hänt sedan?

Nästan alla röstade den 5 oktober. Enligt officiella uppgifter hade 7 435 913 chilensare registrerat sig. Antalet röstande var något mindre. 54,68 procent röstade NEJ. 43,04 procent röstade JA.

Oppositionens datorer gav 1-2 procent färre röster åt JA-sidan i de olika regionerna.

NEJ segrade i tio regioner samt i huvudstaden, medan JA vann knappt i två regioner i söder (enligt NEJ-sidan vann JA endast i en region). NEJ segrade med störst marginal i Santiago (57,74 procent), Antofagasta (59,49 procent) och i Concepción (63,53 procent), det vill säga i storstäderna där mobiliseringarna och medvetenheten är störst.

Födelse och fusk

Köerna till vallokalerna var långa i hela landet. I södra Chile regnade det kyligt hela dagen. I Santiago svettades alla under en het sol. Fem äldre dog av hjärtattack. Ett barn föddes i en vallokal.

Det rapporterades om fusk och hinder från ett hundratal vallokaler. Många, bland dem tre militärer, röstade med falska ID-kort trots påpekanden från oppositionens valfunktionärer. I en vallokal tilläts inte NEJ-sidans funktionärer att komma in. I en annan skrev den röstades ID-nummer upp på valsedel.

Skynda långsamt

NEJ-segern har givit vind i seglen för de partier som trott på den parlamentariska vägen för att återerövra demokratin. Man gör nu allt för att bibehålla enigheten, den här gången under beteckningen »Samverkan för Demokrati» (Copade), där NEJ-kampanjens sexton partier ingår.

FÖRSLAG TILL NATIONELLT SAMFÖRSTÅND

»Samverkan för Demokrati» (Concertación de los Partidos Políticos por la Democracia, Copade) undertecknade den 14 oktober en programförklaring med en rad krav. Bland kraven märks främst:

● Förändringar i reglerna för att ändra grundlagen.

● Alla mandat i kongressen ska tilläts genom allmänna val.

● Upphävande av artikel åtta som förbjuder vissa partier. Garantier för politisk pluralism.

● Ökat antal civila ledamöter i Nationella Säkerhetsrådet och begränsningar av rådets befogenheter över kongressen. Upphävande av lagen som garanterar att de militära befälhavarna inte kan avlägsnas.

● Nya lagar för valsysteget, politiska partier, borgmästare mm och avskaffande av förbudet att vara både ledare i en social organisation och politiskt aktiv i något parti.

● Frihet för Clodomiro Almeyda och Oscar Guillermo Garretón, och slut på förvisningen av Manuel Bustos och Arturo Martínez.

● Hävande av processerna mot journalister, sociala ledare m fl

Klargörande och rättslig prövning av brotten mot de mänskliga rättigheterna.

● Återupprättande av universitetens autonomi.

● En pluralistisk television som garanterar en objektiv information.

● Upplösning av CNI (säkerhetspolisen)

● Stopp för alla former av repression och för aktioner av våldsgrupper.

Vad har hänt sedan?

Kristdemokraterna är här det största partiet, och vill skynda långsamt. Därför har man inte velat påskynda processen genom att kräva Pinochets avgång. I stället talar deras ordförande Patricio Aylwin om, »att låta bottensatsen sjunka i lugn och ro», att Chile är vinet som skulle fara illa av att skakas om för häftigt.

Det är det Humanistiska partiet som fångat upp det folkliga kravet på Pinochets avgång. Tillsammans med IU- Förenade Vänstern och flera sociala organisationer har de bildat »Kommandot för Avgång».

Vänsterns enhet

Copade försöker bredda sin bas, och har skickat ut trevare till PPD-Partiet för Demokrati där Socialistpartiet Nunez dominerar. Dessa vill å sin sida gärna att Socialistiska Kommandot för NeJ (Cosono) ansluter sig till PPD. Men

Cosono menar att den andra delen av Förenade Vänstern då skulle hamna utanför, och att vänstern skulle splittras. Därför har man tagit initiativet till att bilda ett »instrumentellt» parti, enbart inför valet nästa år, där alla folkliga, socialistiska och oberoende partier som så önskar ska få ingå.

Kommunistpartiet förbereder sig inte för val, men säger sig stödja alla åtgärder som kan bidra till diktaturens fall.

Längre till vänster står bl a MIR (Pascal) och FPMR som menar att väpnad kamp är en förutsättning för att störta diktaturen.

Presidentkandidat

De flesta partier inom oppositionen försöker nu ena sig om en gemensam presidentkandidat. Många, även inom vänstern, menar att han måste komma från Kristdemokraterna, för att kunna accepteras av alla. Andra, även kristdemokraterna, föredrar en kandidat som inte är knuten till något av de större partierna, för att undvika politiska låsningar.

Bland de kandidater som nämns återfinns Patricio Aylwin, ordförande i Kristdemokraterna, Gabriel Valdés, förre ordföranden i Kristdemokraterna, Andrés Zaldívar, Eduardo Frei och Sergio Molina, samtliga kristdemokrater, samt Ricardo Lagos, Socialistpartiet Nunez och PPD.

JOHAN SOLANDER

OFFICIELLT RESULTAT

Region	JA%	NEJ%
Tarapaca	43,36	53,56
Antofagasta	38,15	58,51
Atacama	42,50	54,45
Coquimbo	44,55	52,31
Valparaiso	41,74	55,84
Santiago	40,25	57,74
O'Higgins	43,09	54,66
Maule	47,78	50,12
Bio Bio	43,68	53,96
Araucania	52,71	44,83
Los Lagos	48,76	48,98
Aysen	49,00	48,83
Magallanes	41,50	56,46

Källa: Inrikesministeriet

Äntligen hemma!

I det politiska klimatet inför folkomröstningen kunde flera exilchilenare för första gången sedan kuppen återse sitt land.

En chilensk kamrat skickade oss ett brev så fyllt av värme och känsla att vi inte kan låta bli att låta våra läsare ta del av ett utdrag.

Santiago, oktober 1988

Jag har verkligen svårt att samla mina tankar och ideer för att ge er en bild av vad som hänt under de tre veckor som jag varit här.

Det har varit något alldeles fantastiskt detta möte med Chile eller rättare detta mitt återvändande. Allt har gått fint. Jag har varit med om de största demonstrationer som förekommit under dessa femton år av diktatur, såväl i Santiago som i Valparaiso. Än en gång har jag sett ett folk som har livsglädje, framtidstro och en enorm kampvilja och som står enat.

Och i demonstrationerna har jag än en gång träffat gamla kompisar, som ställt upp på ett otroligt sätt för mig. Vi har suttit och pratat i timmar och nätter igenom om det förflutna, om det som nu pågår och naturligtvis om framtiden. Det har blivit mycket vin och god mat!

Tiden går bara alltför fort.

Och som jag gått omkring på alla de gamla gatorna i Valparaiso...

I veckoslutet åkte jag med Emilio söderut för att fiska. Härliga stränder och ett häftigt, rasande hav. Solen värmdde som mitt i sommaren. Själv fick jag inget napp, men de andra fick upp sjötungor på tre, fyra kilo. Vi stekte dom på stället.

Pinochets nederlag har förstås skapat en väldigt speciell stämning. Juntan och det högre befälet är helt förvirrade. De har tappat det politiska initiativet. De har dragit sig undan och försöker förklara för krigsmakten varför det kunde gå så snett och vad som nu ska ske.

Samtidigt är oppositionen på offensiven, och har handlat mycket ansvarigt och börjar ta de nödvändiga stegen i den överenskommelse man träffat för denna övergångsfas.

Som ni väl vet, så blev Clodomiro Almeyda frigiven, villkorligt, igår.

Han framträdde omgående i TV från Universitetet och vände sig till hela folket. Att vänstern idag har en ledare med anseende och stort folkligt stöd är utom allt tvivel.

Självva folkomröstningen blev en överraskning för alla. Folket som med jämnmood hade uthärdat att stå i kö 7-10 timmar för att rösta och säga »NEJ», hade det fullkomligt klart för sig, att här skulle man inte låta bedra sig. Man gick hem till sitt och avvaktade resultatet. Och när det kom drog man ut igen, ner mot centrum eller genom bostadsområdena för att fira segern. På lördagen efteråt gick man också ut för att fira. I hela landet blev det otroligt mäktiga demonstrationer. Folk skrattade och roade sig. Man hade definitivt lämnat den långa mardrömsnatten bakom sig. Och på nytt såg man folket som vi var vana att se det, gladlynt och med enorma förväntningar på framtiden.

Jag har nu börjat ge mig ut på stan på egen hand. Tänk så fantastiskt att återigen gå på gatorna i Santiagos centrum! Det är en upplevelse som är svår att beskriva. Här avlöser studenternas demonstrationer varann, medan poliserna bara går och tittar...

Den 6 oktober var jag nere på Alameda-avenyn där det pågick väldiga demonstrationer, grupp efter grupp defilerade förbi, anhöriga till politiska fångar, studenterna, pobladorrörelsen, de arbetslösa... Man ropade slagord mot Pinochet som besegrats och poliserna som några veckor innan hade stoppat dem med hugg och slag inlät sig i samtal och skrattade de också.

Man märkte att det uppstått ett maktvakuum och det gick rykten om att Pinochet avgått, att kabinettet skulle bytas ut och om att det förekommit ett kupp försök.

Det var svårt att fatta att diktaturen faktiskt hade erkänt sitt nederlag.

Så dök Pinochet upp i TV, klädd än en gång i uniform, och sa att han skulle respektera resultatet. Otroligt! Hans ansikte var alldeles förvridet och man såg hur arg han var. Han hade ju nyligen rest land och rike runt och presenterat sig som enda tänkbara kandidaten, civilklädd och »demokratisk» hade han kramat om gamlingar och småbarn.

Ju det hela är verkligen som en enda stor pajas-komedi, en fars av sämsta sort.

Hälsa så mycket till alla kamraterna i kommittén. Det är synd att ni inte alla var här och fick uppleva dessa dagar!

Juan

ÄN HAR INTE

**”Chile har inte blivit
en demokrati över en natt.
En verklig förändring kommer
att dröja.”**

**Det säger lågstadieläraren Maria Rozas
som också är Lärarförbundets
representant i den fackliga
centralorganisationen
CUT:s styrelse.**

Foto: Agnaldo Maciel

DIKTATUREN

FALLIT

Foto: Agnaldo Maciel

– Många tror att Chile över en natt blivit en demokrati. Men det kommer att dröja länge innan vi får någon verklig förändring. Tvärtom, så tror jag att våldet och förtrycket kommer att öka under året fram till de fria valen.

Det säger Maria Rozas. Hon är lågstadielärare i Renca, en kommun som hör till Santiagos fattigare. I Renca kan den som får ett beredskapsjobb med 200 kr i månadslön känna sig lycklig. Alternativet är ingenting. Maria Rozas är också lärarförbundets representant i den fackliga centralorganisationen CUT:s styrelse.

Den enorma glädje som man mötte överallt i Chile dagarna efter NEJ-kampanjens seger har förbytts i en mer eftertänksam stämning. Än har inte diktaturen fallit. Folk som firat segern har beskjutits av »okända». I Chiles näst största stad släppte ett »okänt» flygplan tårgasgranater över en fredlig marsch med många barn och i Santiago misshandlades många människor, däribland över tjugo journalister.

Maria tror också att våldet och hotet mot oppositionen kommer att öka.

– I Renca hotade borgmästaren med att de öppna center som varje dag tar emot fyra tusen fattiga barn skulle stängas om NEJ vann. Några dagar efter segern slängdes de. I La Victoria, ett annat fattigt område, drogs 250 gatuarbeten plötsligt in. Samma sak har hänt på flera andra platser.

Enda kvinnan

Med sina 80 000 medlemmar (70-80 procent anslutning) är lärarförbundet CUT:s starkaste förbund, följt av koppargruvearbetarna och banktjänstemännen. Maria Rozas är den enda kvinnan i förbundsstyrelsen. För att arbeta med NEJ-kampanjen tog hon ledigt utan lön under en månad från sitt jobb.

– Särskilt inom industrin är anslut-

ningen mycket lägre, eftersom trycket på dem som jobbar är så mycket större där.

– Idag har CUT 320 000 medlemmar. Att få en miljon anslutna tror jag blir svårt, men vi har märkt en kraftig ökning inom bl a textilindustrin där det jobbar många kvinnor, fortsätter Maria Rozas.

Själv hade Maria Rozas varit rädd för att valresultatet bara skulle ge en knapp majoritet för NEJ.

– Jag är mycket nöjd med resultatet. I Chile har idag mer än femtio procent av befolkningen förlorat sin rädsla. Men fortfarande är många rädda. De röstade JA för att få behålla jobben eller för att de blivit lovade ett hus av regimen. Under andra förhållanden skulle majoriteten ha blivit mycket större, särskilt på landsbygden.

En tydlig tendens i folkomröstningen var att fler kvinnor än män röstade JA.

– Traditionellt har kvinnor röstat mer på högerkandidater i Chile. JA-kampanjen riktade in sig på kvinnorna. Man tog upp köerna under Allende-tiden och utmålade en NEJ-seger som ett hot mot hemmet och familjen.

– NEJ-kampanjen gjorde däremot inget alls riktat direkt till kvinnorna. Kanske för att det inte fanns en enda kvinna i kampanjledningen, gissar Maria Rozas.

Dialog med militären

Delar av oppositionen har de senaste dagarna gjort flera framstötter för att få igång en dialog med militären. Tanken är att separera Pinochet från resten av de väpnade styrkorna. Pinochet står ensam för diktaturen, tycks man mena.

Maria Rozas är en av dem som tror att en sådan öppning är möjlig.

– Militären går vad de får order om. Problemet är Pinochet. Så länge han är ÖB lyder de honom. Men det fanns generaler som avgick i protest efter kuppen och vi vet att det idag finns officerare som föredrar en demokrati. Militären

kommer alltid att finnas. Vad som gäller är att få dem att acceptera en förändring, utan att de behöver förlora sin ära och heder. Men det innebär inte att vi glömmet de femton år som gått. De som begått brott mot de mänskliga rättigheterna måste åtalas.

Det faktum att den största delen av Chiles näringsliv stödde Pinochet, ser Maria Rozas som ett mindre problem.

– Näringslivet har en ideologi. De stödjer den som gagnar dem bäst. Något annat skäl har de inte för att stödja Pinochet.

– Facket kommer inte att ha någon möjlighet att förändra lagstiftningen de närmaste åren. Det enda jag tror vi kan få igenom är en höjning av de sämsta lönerna som idag ligger på 10-14 000 pesos i månaden (200-300 kronor).

– För den fackliga rörelsen gäller det att behålla sitt lugn. Men lugn betyder inte passivitet. Om det blir nödvändigt kommer vi att genomföra nationella protestdagar och strejker.

Gemensam kandidat knäckfråga

Inom ett år ska fria val hållas i Chile och vad många undrar är om partierna i oppositionen, bestående av alltifrån höger till kommunister, ska kunna enas om en gemensam presidentkandidat.

– Visst finns det en politisk splittring, det märks också i den fackliga rörelsen. Men mest gäller den strategi, i handling är vi eniga.

Själv är Maria Rozas kristdemokrat, men hon ser helst att det inte blir en kandidat från det egna partiet.

– Det kommer att bli en svår process som kommer att kosta mycket för det parti som tar på sig uppgiften. Alla är överens om att det inte kan bli en vänsterkandidat, men sen är det lika mycket en fråga om personer som om partier. Sådana är vi här i Chile.

DAVID ISAKSSON

CUT ÅTERUPPSTÅR

CUT – chilenska LO – bildades 1953.

Tjugo år senare – i september 1973 – förklarade kuppmakaren Pinochet organisationen för upplöst.

Den 20 augusti i år – sex veckor före folkomröstningen – samlades mer än 1 000 fackliga delegater för att återupprätta CUT som arbetarnas landsorganisation. Det nya CUT representerar mer än 300 000 löntagare.

För femton år sedan hade han förklarat dem för antisociala, bråkstakar, olagliga och upplösta. Och nu stod de där igen måndag morgon den 29 augusti i porten till Monedapalatset med en kravlista skriven i 400 000 chilenska arbetares namn. Kravet var att diktatorn i dekret skulle tillkännage att arbetarna nu – inför folkomröstningen i oktober och till nationaldagen den 18 september – skulle ges en extra månadslön på 18 000 pesos.

Detta med en extra månadslön är något helt normalt i Latinamerika. Det bör inte ha överraskat ens Pinochet. Men att kravet för första gången på alla dessa år framfördes av en enad arbetarfront, CUT (Chiles LO), som diktatorn hade begravt i blod eller landsförvisat på livstid, bör ha fått honom att ta sig för pannan.

Under veckoslutet 20 - 21 augusti hade mer än ettusen fackliga delegater varit samlade i Punta de Tralca på inbjudan av CNT, den största fackliga organisationen i landet, till högtidligt möte för att än en gång upprätta sin landsorganisation, CUT.

Som så många gånger förr var det kyrkan som upplät lokal. Relationerna är utmärkta. Katolska kyrkan har ju, framsynt nog, stått för den fackliga utbildningen av många arbetarledare.

En representant för ILO i Geneve fanns också på plats för att ge internationellt stöd åt evenemanget.

Livsverk återupprättas

Att »don Clotario» den legendariske, nu 90-årige fackföreningsnestorn Clotario Blest Rizzo, skulle få se sitt av diktaturens krossade livsverk återupprättas efter femton år, var en fantastisk upplevelse för alla chilensare. I sitt korta tal manade han, som alltid, arbetarna till enhet i mångfalden. »Jag önskar er framgång av allt mitt hjärta», slutade han.

»Vi har många, många gånger under dessa år sökt binda diktaturens händer och ena arbetarna» sa Manuel Bustos, CNT:s ordförande, »och var gång har vi drabbats av repressionen». Han påminde om att flera fackförbundsledare fått offra livet, som Hector Cuevas (byggnads-

arbetarna), Tucapel Jimenez (privatanställda) och Juan Gianelli (lärarna).

»Vår första uppgift blir att återställa demokratin i Chile», underströk Arturo Martinez, generalsekreterare i CNT. »Vår olika partitillhörighet betyder inget i jämförelse med detta».

Det är signifikativt att nya CUT står för »Central Unitaria» och inte »Central Unica» som det gamla namnet löd.

Skilda former av ägande

Det har inte varit enkelt att skriva ihop sig kring gemensamma principer. Kommunistiska fackledare har talat om klassförädeli.

»CUT är en facklig organisation som strävar efter enhet, som är pluralistisk och representativ, självständig, humanistisk och demokratisk», lyder principdeklarationens första punkt. »CUT syftar till att ena alla chilenska arbetare i stad, på landet och på havet utan hänsyn till filosofisk och ideologisk uppfattning, ras eller religiös tro. Det är en nationell organisation som söker inlemma, tala för och representera arbetarklassen».

(Pinochet var snar med att förklara CUT för »kommunism».)

Ingenstans i deklarationen talas dock om »arbetarmakt». »De politiska myndigheterna ... skall växla vid makten», heter det och »arbetarna erkänner ... rätten till skilda former av ägande av produktionsmedlen». Samtidigt vill man »omforma det kapitalistiska samhället och bygga ett rättfärdigare, mer solidariskt, djupt humanistiskt system».

Gamla CUTs principdeklaration från 1953 var här kategoriskt marxistisk: »Det rådande kapitalistiska systemet ... som indelar samhället i oförsonliga klasser, måste ersättas med ett socioekonomiskt system som upphäver det privata ägandet».

En annan viktig skillnad är att nya CUT inte skall förbli en topporganisation utan organiserad från basen och upp.

Dator försenade

Mötet i Punta de Tralca skulle utse 45 representanter till CUTs Nationella Råd från fyra nomineringslistor (politiska

grupperingar, se faktarutan). För att underlätta framräkningen av mandaten hade man för dagen införskaffat en dator. Denna nyhet gjorde att funktionärerna inte blev klara förrän efter midnatt. Nåväl, chilensare är ett sjungande och dansande folk och sålunda klarar man att hålla stämningen uppe även när tekniken spelar spratt.

Enhälligt valde nationella rådet kristdemokraten Manuel Bustos (textilarbetarna) till ordförande för nya CUT.

Till generalsekreterare valdes Nicanor Araya (koppararbetarna) - Socialistpartiet Almeida; till förste vice ordförande valdes kristdemokraten Diego Olivares (bankanställda); till andre vice ordförande valdes Marturo Martinez (grafikerna) - Socialistpartiet Nunez; till tredje vice ordförande valdes Sergio Aguirre (sjöfolket) - Kommunistpartiet.

15-mannastyrelsen är tämligen mansdominerad. En enda kvinna valdes in, Maria Rozas (lärarna). Hon får hand om

Förvisningsdomar

Manuel Bustos och Arturo Martinez hade en förvisningsdom hängande över sig på vardera 541 dagar (de var anklagade för att ha utlyst generalstrejken i oktober -87). Om domen verkställdes skulle styrelsen utlysa en landsomfattande proteströrelse. (Detta skedde också den 15 september, båda arresterades då och sändes åt var sitt håll. Manuel Bustos till Parral, 35 mil söderut och Arturo Martinez 100 mil norrut till byn Puerto de Chaharal.)

Hur gick det då med den extra månadslönen? Eftersom svaret dröjde återkom en delegation från CUT till Monedapalatset den 9 september, dock utan att få besked. Efter några dagar lät regimen meddela att statsanställda (utanför CUT) skulle få en gratifikation på 6 000 pesos och kommunalanställda nödhjälpsarbetare (PEM) skulle få 2 000. (Då skall man veta att en familj behöver åtminstone 20 000 pesos bara till den enklaste maten, makaroner, potatis ...) Beträffande privatanställda arbetare var

Ledsagade av chilenska och internationella fackliga representanter överlämnar sig Manuel Bustos och Arturo Martínez till »rättvisan» och förvisningen. (Bustos 4:e och Martínez 6:e från höger)

Foto: Agnaldo Maciel

Clotario Blest

det arbetsgivarens sak att bestämma om eventuell gratifikation. Längre än så sträckte sig alltså inte Pinochets »landsfaderlighet». Det enda han kunde lova sina eventuella väljare, var att de skulle få bli »medregenter».

I och med återupprättandet av CUT har Chiles arbetare tagit ett stort steg mot att få regera sig själva – utan Pinochets hjälp.

INGVAR ENGHARDT

Källa: Fortín Mapocho

Chilebulletinen 4/88

FAKTA

Inför omröstningen av de 44 representanterna till CUTs Nationella Råd lades fyra olika listor fram. (Den 45:e representanten var då redan vald, Graciela Trujillo (Föreningen för pensionerade inom Hälso- och Sjukvården)-1.032 delegater deltog i omröstningen

Vid omröstningen fick de olika listorna följande representation i Nationella Rådet:

Lista A: 9, Lista B: 16, Lista C: 12
Lista D: 8 representanter

De olika partierna fick röstprocent enligt följande:

Lista:

- A. PS-Almeyda- Socialistpartiet, MOC, IC, PR-Socialista Democrático
Förstanamn: Nicanor Araya (koppararbetarna)-PS-Almeyda
- B. PDC-Kristdemokraterna och oberoende
Förstanamn: Manuel Bustos (textilarbetarna)- PDC
- C. PC-Kommunistpartiet, MIR och PS(Historico), Mapu Lautaro
Förstanamn: Miguel González (monteringsindustrin)-Kommunistpartiet
- D. PS Nunez-Socialistpartiet, MAPU, PR-Silva Cimma samt en oberoende och en IC.
Förstanamn: Arturo Martínez (grafikerna)-PS Nunez

PDC, Kristdemokraterna	36,07
PC, Kommunistpartiet	22,8
PS-Almeyda, Socialistpartiet	13,7
PS-Nunez, Socialistpartiet	10,3
MAPU	3,79
MOC	2,0
PR-Luengo, Radikalpartiet	1,49
PR-Silva Cimma, Radikalpartiet	2,29
IC, Kristna Vänstern	1,3
MIR plus andra	2,82
Oberoende	1,82

CUTs styrelse består av 15 ledamöter. De politiska partierna är representerade enligt följande:

PDC, Kristdemokraterna	6
PC, Kommunistpartiet	4
PS Almeyda, Socialistpartiet	2
PS Nunez, Socialistpartiet	1
MAPU	1
MOC	1

Paloma — "cantora pobladora"

Foto: Eitas Padilla

— Jag har växt upp under diktaturen — jag var sex år vid kuppen.
Kanske är det därför jag är upprorisk. Våra föräldrar säger åt oss att vi lugnt ska vänta
på demokratins återkomst. Men vi har aldrig sett demokratin!

Paloma Rodriguez är 21 år. Jag hörde henne av en slump på en fackföreningslokal i Santiago, där vi båda framträdde inom ramen för »Chile Cre». En röst som närmast kan beskrivas som en hög hjälte-tenor och ett konstfärdigt gitarrspel, som står högt över instrumentets nivå — det är en gitarr av enklaste kvalitet.

Hon sjunger starkt, klangfullt, okonstlat och välartikulerat, hon kommer inte att behöva vare sig TV-lanceering eller påkostade ljudanläggningar för att nå ut till Chiles ungdom — för det tänker hon göra.

— Det är svårt för en ung människa att bli politiskt medveten här. Många drog ner sig. Massmedia och hela situationen hindrar ungdomen att utvecklas politiskt, att finna sina organisationer till exempel. Men det finns ju vissa som når ut: kyrkans organisationer, »organizaciones pobladoras», och ungdomsgrupper som till exem-

pel spelar gatuteater för att fånga andra ungdomars uppmärksamhet, för att samla dem till ateljéer och verkstäder.

Så kulturen spelar en viktig roll?, frågar jag som kommer från kulturskymningens nord.

— Javisst, svarar Paloma utan eftertryck eftersom det är en självklarhet att kulturen spelar en stor roll i Chile.

Vad skulle annars göra det?

Paloma sjunger ofta på »Chile Rie y Canta» — den legendariska penan i Santiago som i år firar 25-årsjubileum, och som har en rymlig lokal i centrum av Santiago.

— Folk från fackföreningar och poblaciones kommer hit och lyssnar. Att uppträda på »Chile Rie y Canta» ger i sig en viss prestige åt en artist, säger Paloma, och poblacionrepresentanterna känner förtroende för oss därför att vi kommer

från folket och håller fast vid folkets värderingar och traditioner. Studenterna kommer också hit och letar artister, till exempel när de på universitetet skulle fira årsdagen av revolutionen i Nicaragua.

När Paloma ska ge en hälsning till Sveriges ungdom sker det givetvis i poetisk form:

— Tack för ert stöd i kampen mot diktaturen och er solidaritet. Vi är starka här och fulla av tillförsikt. Vi kommer att få se solen i Chile igen och slutet på sorgen och regnet. Fastän det kommer att kosta många slagsmål och diskussioner, till och med många liv, har vi tillförsikt, för i varje fängelse finns en sång, en dikt, en maling. Vi kommer att gå framåt.

JAN HAMMARLUND

Chilebulletinen 4/88

Chile: Dagbok: aug-nov

17 aug

Högsta Domstolen fastställde förvisningsdomarna mot de fackliga ledarna Manuel Bustos och Arturo Martinez.

20 aug

Tusentals ungdomar deltog i ett möte sammankallat av Ungdomskommandot för NEJ.

Landsorganisationen CUT återbildades på konstituerande kongress i Punta de Tralca.

24 aug

Undantagstillståndet upphävdes.

25 aug

Journalisterna protesterade mot förföljelserna mot yrkeskåren med en 1 timmes arbetsnedläggelse. I hela Chile upphörde arbetet i redaktions-salar och inspelningssateljéer i kravet på yttrandefrihet och ett slut på arresteringarna av journalister.

26 aug

I Santiago strejkade studenterna. De krävde en undersökning av mordet på studenten Claudio Paredes. Polisen ingrep och flera studenter sårades. 250 arresterades.

30 aug

Juntan utnämnde Pinochet till kandidat i folkomröstningen. En storm av protester utbröt i hela Chile.

1 sept

Pinochet tillkännagav att alla chilensare i exil skulle få återvända.

Hittills har 3 människor dött, 21 skadats och 846 arresterats för att de protesterat mot utnämningen av Pinochet till presidentkandidat.

4 sept

Acuso, de sociala organisationernas Nej-kommando, hade kallat till protestmöte och uppslutningen blev större än någon väntat. En halv miljon människor, unga och gamla, gick ut på gatorna. Det blev den första av de stora demonstrationerna före folkomröstningen.

10 sept

IU-Förenade Vänstern samlade en stor NEJ-demonstration i Santiago. 100 000 personer samlades i La Bandera-parken. Under mötet talade många av vänsterns ledare.

11 sept

15 årsdagen av militärkuppen. 10 000 personer samlades vid Salvador Allendes grav. Efter minnehögtiden tågade man in till centrum i Vina del Mar där polisen upplöste demonstrationen.

I Santiago demonstrerade kvinnor för diktaturens offer utanför katedralen.

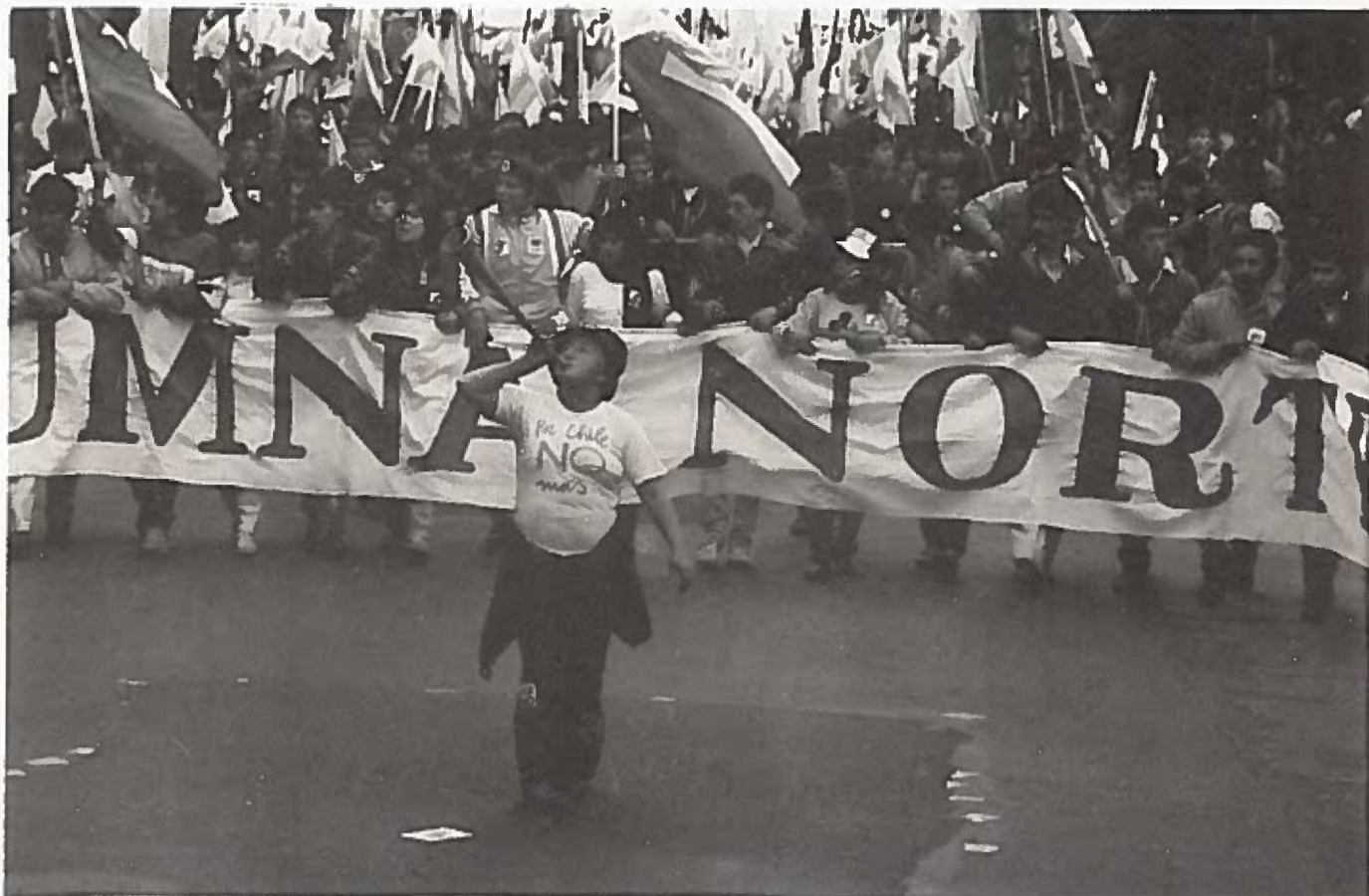
24 sept

Allendes änka Hortensia Bussi återvände till Chile och hälsades välkommen av stora människomassor. I sitt tal sa »Tencha» bl a: »Jag kommer för att ansluta mig till det Chile som nu reser sig på nytt och till vilket »- som mottot för Nej-kampanjen lyder - »glädjen nu återvänder».

25 sept

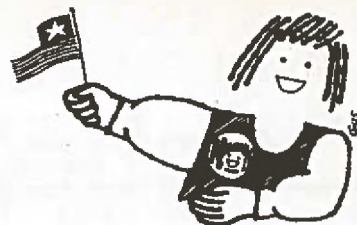
I ett tal till regimens kvinnoorganisation jämförde Pinochet sig med Kristus, i ett försök att förklara resultatet av folkomröstningen. Han menade att chilensarna gjorde fel som inte röstade på honom, på samma sätt som judarna gjorde fel när de röstade för frihet åt Barabas och död åt Kristus.

Han sade också att han ska arbeta till den sista dagen »för landets bästa, för att ►

Marcha de la Alegría - Glädjemarchen. Från hela landet kom folk. Här tågar Columna Norte - norra kolonnen in i Santiago.
Foto: Fortín Mapocho

Chile: Dagbok aug-nov

► visa att folken ibland tar fel», och för att »överlämna regeringen till dem som ni själva väljer nästa år. De har redan lurat oss en gång, vi låter oss inte luras på nytt».

Katolska kyrkan protesterade omedelbart mot Pinochets olämpliga liknelse.

29 sept

Musikgruppen Quilapayún återkom till Chile efter 15 år i exil.

1 okt

Oppositionens valkampanj avslutades med en jättelik manifestation i Santiago. Mer än en miljon människor deltog i »Marcha de la Alegria», glädjemarchen. Det blev det största massmöte som hållits i Chile efter kuppen 1973.

3 okt

USA uttryckte inför Chiles ambassadör oro för att folkomröstningen inte skulle bli av. Man befarade att regimen skulle hitta på något sätt att rättfärdiga ett inställande.

4 okt

348 riksdagsledamöter från 30 olika länder har anlänt till Chile för att närvara vid folkomröstningen som internationella observatörer.

5 okt

Folkomröstningsdagen.
NEJ segrade i folkomröstningen med 54,68 % av rösterna mot ja-sidans 43,04 %.

8 okt

Under de senaste dagarna har speciellt journalister, både utländska och chilenska, utsatts för hotelser och våld av olika högergrupper. 27 st har skadats.

I Concepción hade 50 000 människor samlats till ett möte för att fira NEJ-segern. Från ett sportflygplan som inte gick att identifiera kastades tårgasbomber ut över människorna. Många förlorade medvetandet. 35 personer arresterades under mötet och 12 skadades, bland dem en 9-årig flicka som skadades av en gummikula.

14 okt

Som talesman för de 16 partierna i Nej-kampanjen tillkännagav Patricio Aylwin förslaget till »Förhandlingsprogram för nationellt samförstånd» (se s. 8). Han meddelade också att Nej-kampanjen nu skulle fortsätta sitt samarbete som »Samverkan för Demokrati».

19 okt

Socialistpartiets generalsekreterare Clodomiro Almeyda frigavs villkorligt.

21 okt

Pinochet bytte ut en del av sina ministrar. Bl a fick inrikesministern Sergio Fernan-

des avgå. Han ersattes av Carlos Cáceres.

Byn Los Quenes ockuperades av en grupp ur FPMR, Patriotiska fronten Manuel Rodriguez. En karabinjär dog i skottlossningen, de övriga avvärjades och polisstationen brändes ned. FPMR har bekräftat att det var de som utförde aktionen. Den vapenvilda som man proklamerat fram till folkomröstningen var nu slut.

En våg av godtyckliga arresteringar följde direkt efter attentatet. FPMR hävdar att de arresterade inte har något med saken att göra.

Några dagar senare hittades två medlemmar av FPMR drunknade i en 40 cm djup flod i närheten. Myndigheterna hävdar att de båda, Alejandro Pellegrin och Cecilia Magni, hade lett attacken på Los Quenes.

27 okt

Kristdemokratiska Partiet och Socialistpartiet träffades i ett möte för att diskutera sitt framtida handlande. De två partiledarna Aylwin och Almeyda var överens om att ett gemensamt program för nationell samverkan är viktigare än vem som blir den gemensamma kandidaten.

29 okt

Domaren René García Villegas dömdes av Högsta Domstolen till 15 dagars avstängning. Domaren hade undersökt 30 tortyrfall och med anledning av detta gjort ett uttalande i TV mot användandet av tortyr i Chile.

4 nov

Stora förändringar i generalstaben. Pinochet har pensionerat 13 av generalerna. Till ny vicekommandant utsågs Jorge Zincke. 8 av de avgångna generalerna hade även politiska uppdrag.

4-5 nov

Tre ungdomar dödades inom loppet av 24 timmar under tvetydiga omständigheter.

Studenten Ernesto Contreras Jorquera, 24 år, dog enligt polisens version »när han höll på att lägga ut en bomb».

Dagen därpå dog en man och en kvinna »då en bomb exploderade i händerna på dem». Det var Araceli Romo, 26 år, och Pablo Vergara, 25 år. Pablo var äldre bror till Eduardo och Rafael Vergara som sköts ihjäl av polis 1985. De tre brödernas mor har nu börjat en hungerstrejk i protest.

7 nov

Närmare 10 000 personer deltog i en demonstration arrangerad av CUT för att protestera mot Manuel Bustos och Arturo Martínez förvisning.

8 nov

Humberto Gordon, juntamedlem sedan 1986 ersätts av general Santiago Sinclair.

19 nov

Pinochet hotade med att ogiltigförklara folkomröstningen! Det skulle han göra om oppositionen fortsätter att kräva ändringar i 1980 ars grundlag.

Chile sa NEJ till Pinochet!

Vad händer nu?

Följ utvecklingen - läs

CHILEBULLETTINEN

Om Du prenumererar före årets slut får Du Chilebulletinen år 3/88 GRATIS, med Stefan de Vyllders intressanta analys av diktaturens 15 år.

Prenumerera!
Bara 50 kr för 4n:ar
Pg 50488 6

Foto: Pedro Binfa S.

Outokumpu och chilekopparn

Tre stora multinationella företag skall köpa världens största kopparfyndighet, La Escondida i norra Chile. Nu vill också ett finskt företag vara med i leken.

För två år sedan hade finska gruvföretaget Outokumpu AB långtgående planer på att tillsammans med ett kanadensiskt företag, Rio Algom, köpa koppargruvan Cerro Colorado i Chile. Statsägda Outokumpu är en av Europas största producenter av kopparkoncentrat och har blivit alltmer beroende av importerat kopparkoncentrat.

De finska och chilenska fackföreningarna och allmänna opinionen protesterade kraftigt mot det planerade köpet och företaget tvingades dra sig ur.

Nu vill Outokumpu än en gång komma åt chilensk koppar. Men nu går man mer försiktigt tillväga för att inte väcka opinionen. Outokumpu ska inte bli »delägare» i en chilensk gruva, utan bara »hjälpa till» med finansieringen.

De tre inblandade multinationella företagen är australienska Broken Hill, Engelsk-sydafrikanska Rio Tinto Zink (Rio Algom ingår) och det japanska Escondida Corporation som består av Mitsubishi Co, Mitsubishi Metal Co och Nippon Mining Corporation. Dessutom har de lyckats få med IFC, knutet till Världsbanken.

Ärsproduktionen från La Escondida beräknas bli cirka 300 000 ton, motsvarande 20 procent av Chiles hela produktion. Fyndigheten är dessutom av hög kvalitet, och produktionskostnaderna är låga.

Statlig borgen

Projektet är totalt på 1,2 miljarder dollar. På Outokumpus ansvar faller 40 miljoner, som företaget har gått med på att låna ut. I gengäld ska Outokumpus smältverk i Harjavalta, årligen under 12 år förses med 20 000 ton chilenskt kopparkoncentrat från och med starten 1991.

Från företagets sida har man framställt affären som ett långsiktigt leveransavtal, inte som en kapitalinvestering som i fallet Cerro Colorado, 1986.

För att få lån måste Outokumpu begära statlig borgen, som regeringen beslutar om.

Hemligstämtlat

Finska regeringens sätt att sköta saken har dock väckt protester. I slutet av juni deklarerade man att Outokumpus ansökan om borgen av »företagsekonomiska skäl» behandlas hemligt. Flera riksdagsledamöter (främst vänster) lämnade en motion för att begränsa lagen

Chilebulletinen 4/88

Dagbrott i Chile.
Bilderna är från
Chuquicamata.

Foto: Karl Erik Jagare

om hemligstämtling. Lagen är nämligen så löst konstruerad att vad som helst kan bli hemligt.

Opinionen vaknade och kritiserade Outokumpus affärer med Pinochets Chile, men den fråga som kom att dominera debatten var frågan om medintressenten, Rio Tinto Zink, på grund av dess sydafrikanska förbindelser. Sydafrika-lagen i Finland olagliggör alla affärer mellan Sydafrika och Finland. Regeringen tvingades ta upp frågan igen i början av juli, men kom fram till att det sydafrikanska inflytandet i Rio Tinto Zink är så litet att det inte utgör något hinder. Enligt Outokumpu äger sydafrikanerna bara 0,001 procent av aktierna i Rio Tinto Zink, men de företräds också av olika utländska banker.

Tinto Zink. Men det är svårt att bevisa hur stort det sydafrikanska ägandet egentligen är eftersom många aktieägare döljer sig bakom andra namn eller anlitat utländska banker.

Den chilenska fackliga centralorganisationen och CTC (kopparbetarförbundet) har protesterat starkt mot försäljningen.

Hotar lägga ner

Outokumpu hävdar att det inte går att få tag på kopparkoncentrat i andra länder; i varje fall inte till samma pris. Lönsamheten får gå före principer och

Finlands utrikespolitiska linje. (Det är sant att det är svårare att få tag på kopparkoncentrat än på färdig koppar. Smältverken är helt enkelt för många i världen. De länder som har möjlighet, vill helst förädla sin koppar själva, för att behålla så stor del av vinsten som möjligt. Undantaget från den här regeln utgör Pinochets Chile.)

Outokumpus verkställande direktör säger att om 20 år är det knappast längre lönsamt att smälta koppar i Finland, och senast då stängs Harjavalta smältverk. Om inte La Escondida-affären lyckligt går igenom, hotar man med att stänga portarna redan tidigare. Och då kan man ju skylla stängningen på fackföreningsrörelsen.

Vill bojkotta chilekoppar

Det enda finska fackförbundet som från början aktivt motsatt sig Outokumpus planer i Chile, är AKT (Bil- och transportarbetarförbundet). AKTs ordföranden Risto Kuisma hotade redan i höstas med bojkott mot chilensk koppar och hoppades få stöd av SAK (LO). Men SAK slingrar sig. Man »ogillar» regeringens sätt att sköta affären hemligt och tycker att Outokumpu borde undersöka även andra möjligheter än Chile. Men man vill inte ha kraftåtgärder mot importen av chilensk koppar. Inte ännu, i vart fall. ▶

Handeln ökar

Finland har sedan 1982 importerat koppar från Chile i större mängd. 18 procent av råvaran kommer därifrån. Dessutom importeras frukt och massaved. På åttiotalet har solidaritetsrörelsen inte orkat motsätta sig importen och resultatet visar sig direkt i högre siffror i handelsutbytet.

Redan 1985 stiftades en lag, på

»beställning» av Outokumpu, i samband med planerna att köpa Cerro Colorado. Lagen innebär att om gruvan i Chile förstattligas, förlorar varken Outokumpu eller banken, utan staten som står som borgenär betalar räkningen. Därför skräms inte Outokumpu av den chilenska oppositionens och fackföreningarnas försäkringar om att La Escondida ska nationaliseras när Pinochet försvinner.

Finlands hela import från Chile enligt tullstatistiken:

1980	6,1 miljoner FMK
1984	64,4 miljoner FMK
1987	117,1 miljoner FMK

Därav koppar:

1987	70,0 miljoner FMK
1988 (jan-maj)	89,5 (!) miljoner FMK

MAARIT LAHTINEN

Dokumenterar Chile

Latinovision är en av de oberoende videogrupper som arbetar i Chile. En av medlemmarna i gruppen bor i Sverige och arbetar med att få dokumentationen spridd.

»Det är viktigt att det som hänt och händer i Chile inte faller i glömska.»

Foto: Christer Hamp

Påven är på besök i Santiago och håller mässa i Parque O'Higgins. En bra bit från scenen där påven står pågår ett vilt tumult. Det är den vanliga scenen: springande demonstranter och karabinjärens svartvita bilar som spyr ut gas och vatten. Röken står tät.

Hemma i soffan i Sverige sitter vi och ser scenerna på TV. Självklart, kan det tyckas. Men om vi ska få se några bilder så måste faktiskt någon vara på plats och ta dem.

Just bilderna från påvens besök i Parque O'Higgins kom från Latinovision.

en av de oberoende videogrupper som arbetar i Chile.

– Sveriges Televisions korrespondent Leif Hedman köpte våra bilder från Parque O'Higgins, för att vi var de enda som var där med kamera, berättar Luis Alejandro Salinas.

Svårt att sälja

Han är en av de åtta som arbetar i Latinovision, och är sedan ett drygt halvår bosatt i Sverige. Han är inte politisk flykting, utan det var kärleken till hans svenska fru som fick honom att lämna Chile.

Även här i Sverige arbetar han för Latinovision. Gruppen har sålt filmer och nyhetsbilder till många länder, men här är det inte lätt att sälja något.

– Vi har erbjudit Rapport och Aktuellt att få nyheter per satellit, men de är inte intresserade.

Jobbade som diskare

Latinovision startades omkring 1980 av några journalister som studerat tillsammans på Universidad Católica i Santiago.

– Vi ville se om vi kunde göra något för vårt folk, visa hur man finner sig själv i händelserna.

– Så började vi med video, några av oss åkte utomlands och jobbade som diskare för att ha råd med kameror.

Latinovision startade helt utan bidrag. Deltagarna trodde att man skulle kunna bli självfinansierande, men det har inte varit lätt.

Viktig dokumentation

Just nu arbetar Latinovision med en video som dokumenterar händelserna den 11 september 1973. Luis har visat en del av det ännu oredigerade materialet här i Sverige, en mycket detaljrik berättelse av Juan Soane, den ende överlevande från presidentpalatset La Moneda vid kuppen.

CHRISTER HAMP

Chilebulletinen 4/88

Om chilénare

gerats ihop bättre med den tidigare historiska genomgången, då vissa onödiga upprepningar förekommer.

Boken ger en god överblick av den chilenska nationens framväxt och utveckling. Bildt pekar på politiska och sociala särdrag i Chile jämfört med andra länder i Latinamerika, som till exempel de långa perioderna av parlamentarisk stabilitet. Även kulturen behandlas.

Framställningen blir levande genom att Lars Bildt då och då avbryter den historiska genomgången med egna reflexioner och intryck från resor i Chile. Han låter också tidigare resenärer komma till tals, till exempel den konservativa svenske politikern Nils Wohlin som gästade Chile 1927.

Om folkomröstningen i Chile var ett stort nederlag för militären och Pinochet så har den inte förändrat de dagliga villkoren för Chiles fattiga. Diktaturen behåller makten, och trots det vidgade utrymmet för facklig och politisk verksamhet så löper den politiskt aktiva fortfarande stor risk. Militärapparaten och polismakten är lika effektiv som under de senaste 15 åren, och Pinochets högerterroristiska stödgrupper fortsätter att jaga oppositionella.

För chilénare som tvingas i exil innebär dock folkomröstningsresultatet en konkret förändring. Världens rika nationer, däribland Sverige, kommer att bevilja allt färre av dem politisk asyl. Sedan en tid tillbaka vittnar många chilenska flyktingar och deras advokater om en hårdnande linje från svenska myndigheters sida.

Praxis i flyktingpolitiken avgörs av regeringen, som nu uppenbarligen menar att »demokratiseringen» i Chile innebär att allt färre chilénare har verklig anledning att söka asyl i Sverige. Uttolkare av regeringens praxis är i första hand Statens Invandrarverk, som följsamt tillämpar en mer skärpt eller mer generös linje gentemot olika flyktinggrupper. Det kan vara värt att komma ihåg detta när man läser en nyutkommen bok från Statens Invandrarverk. »Om chilénare» av frilansjournalisten och filmaren Lars Bildt.

Chiles historia

Boken »Om chilénare» är uppdelad i tre huvudområden: Chiles historia fram till idag, Chiles ekonomiska utveckling, samt chilenska flyktingar i Sverige. Avsnitten är egentligen tre olika texter kring tre delvis skilda teman. Mellanavsnittet är skrivet av ekonomen Stefan de Vylder, och här borde framställningen ha redi-

Nyliberalt experiment

Ekonomiavsnittet behandlar på ett åskådligt sätt Chiles ekonomiska utveckling från kolonialtiden fram till den kristdemokratiska presidenten Eduardo Frei's »revolution i frihet» på 60-talet, Allendes radikala reformpolitik 1970-73, och Pinochet-diktaturens nyliberala experiment.

Stefan de Vylder väjer inte för en kritisk genomgång av folkfrontsperiodens problematiska ekonomiska politik. Situationen förvärrades av att oppositionen hade majoritet i parlamentet, vilket resulterade i att »regeringen fastställde statens utgifter, men oppositionen statens inkomster».

Chile efter statskuppen visade sig bli något annat än en i raden av latinamerikanska militärdiktaturer. De Vylder visar övertygande vilka krafter som har format Chile sedan 1973. I centrum har stått USA-utbildade nationalekonomer ur den så kallade Chicagoskolan. Mer konsekvent än någon annanstans har de nyliberala ekonomiska teorierna tillämpats i Chile.

Flyktingarna

Bokens avslutande del behandlar de chilenska flyktingarnas situation i Sverige. De problem som flyktingarna möter i sin nya exiltillvaro belyses med hjälp av material från en hel rad utredningar och statistiska sammanställningar som givits ut av svenska myndigheter och forskare. Enskilda flyktingar berättar också själva om sina liv och sina tankar.

Avsnittet ger en hel del viktig information om chilénarnas liv i Sverige. Arbete, familj, utbildning, bostäder, kultur- och föreningsliv, samt de ständigt aktuella tankarna kring att återvända, är alla saker som belyses på ett bra sätt i boken. Liksom de stora problem som möter hemvändande chilénare. Ibland blir dock mitt intryck att bilden av flyktingarnas liv blir överlastad av socialpsykologiska scheman

och statistik. Det är svårt att förmedla levande människors konkreta villkor med hjälp av medelvärden och anpassningsfaser.

Slutligen, ett problem som inte behandlas i boken är det första som möter flyktingen vid gränsen: hur kommer hans/hennes asylansökan att behandlas av svenska myndigheter? Vilken aktuell praxis gentemot chilenska flyktingar tillämpas av regeringen och invandrarmyndigheter? En kritisk genomgång av detta problem hade förstås fört med sig att boken blivit tvungen att söka sig en annan utgivare.

TARAS KENTRSCHYNSKY

Om chilénare av Lars Bildt

Beställes från: Statens invandrarverk, Box 6113, 600 06 Norrköping, Pris: 45 kr

Många av oss har säkert läst böcker av en rad latinamerikanska författare som Miguel Asturias, J.L. Borges, Gabriela Mistral, Pablo Neruda, Mario Vargas Llosa och några till. Men visste du att det finns ett 80-tal fantastiska författare från dessa märkliga länder representerade på våra bibliotek?

Eva Stenvång har sparat dem och ger på 130 sidor i sin nya bok en kort historik över varje författare och en beskrivning av respektive verk som lockar till läsning.

Många författare finns också på bild. För litteraturstudier är boken en guldgruva.

Förlag: UBV, Utbildning för Bistandsverksamhet; Barnängsgatan 23; 116 41 Stockholm; Tel (08) 714 09 85; Pris: ca 89 :-

Carmen, byskolan, Maiten:

Jag älskar skolan

I Lerum finns en skola som har satt solidariteten på hedersplats. Den heter Rydbergsskolan och stöder ekonomiskt barnen i Maitén en liten landsortsskola i södra Chile.

Margareta Selander fick kontakt med skolan för 2 år sedan under en resa i Chile. Med hjälp av stipendier från Sida och Folke Bernadottes minnesfond gjorde hon ett nytt besök i Chile och Maitén våren 1987.

– Under de år som gått sedan jag var i Chile första gången har fattigdomen spritt sig till allt större grupper i samhället, säger hon.

– Jag älskar att gå i skolan. Där får man leka och lära sig att läsa. Ingen mer än jag kan läsa hemma. När jag blir stor vill jag arbeta som hembiträde i stan. Jag tänker inte gifta mig. Man får lida mycket och måste hela tiden passa upp på mannen. Men det skulle vara roligt att få barn för jag tycker mycket om bebisar.

Det säger Carmen som är 12 år. Jag träffade henne när jag åkte till Chile för att besöka Escuela de Maitén. Det är en liten skola på landet i södra Chile som får ekonomiskt stöd av Rydbergsskolan i Lerum utanför Göteborg.

Jag kommer till Escuela de Maitén i mars när skolåret börjar. Barnen är nyfikna men samtidigt blyga och reserverade. Många av dem har aldrig varit utanför byn och det är första gången som de träffar »una gringa» – en utlänning.

Kan inte försörja familjen

Veckorna går. Nu är det i början av april. Hösten har kommit. Morgnarna är kyliga och fuktiga. Varje dag tar jag bussen till skolan. Bussen tar sig fram genom ett landskap av flacka kullar där färgerna skiftar i grönt och gult. På fälten hänger vindruvorna i tunga klasar.

I den här trakten odlar man framför allt druvor. Jorden ägs till största delen av några stora gods. Folket i byn Maitén är fattigt. De flesta är lantarbetare som försörjer sig på tillfälliga jobb. De kan gå utan arbete månader i sträck.

Baslivsmedel för en familj på fyra personer kostar cirka 27 000 pesos per må-

nad (ca 900 kronor). Men en lantarbetare i Maitén tjänar inte mer än högst 10 000 pesos i månaden.

Bussen gör sig ingen brädska. Den stannar då och då för att ta upp väntande passagerare vid väggkanten. Vi möter många »carretelas» (hästkärror) men nästan inga bilar. Efter en timme är vi framme. Eleverna väntar vid grinden:

– Buenos días, señorita, hälsar de.

De första dagarnas blyghet är som bortblåst. De kivas om vem som ska få bära min väska. En liten pojke kommer fram och ger mig ett granatäpple, som han fått med sig hemifrån.

Escuela de Maitén är en liten skola med 60 barn, fördelade på två klasser, i åldrarna 6–12 år. Skolan består av tre hus. De två skolsalarna är inrymda i en låg träbyggnad med tunna väggar och utan isolering. Fast det ännu bara är höst är det iskallt inomhus.

För att få rum med matsal och kök byggde föräldrarna själva med egna medel de två mindre husen. Där bor också »Tia Maria», som lagar maten och ser till skolan. Längst bort på gården står två träskjul – skolans utedass.

Arbete går före skolan

Alla barn samlas nu på skolgården för att hissa flaggan och sjunga nationalsången. Jag ser att det är många pojkar som fattas. De är ute på fälten och plockar vindruvor för knappt en femma om dagen. Det kan dröja veckor innan de är tillbaka i skolan igen.

Jag följer med José, lärare i 4–6:an. José börjar dagen med att kontrollera hygien. Han går runt och tittar om barnen är rena bakom öronen. De som får underkänt skickas ut till pumpen för att tvätta sig. Sedan börjar dagens skolarbete. José rättar hemläxan och ger nya uppgifter. Många barn har svårt att koncentrera sig.

– Jag älskar att gå i skolan. Där får man leka och lära sig läsa. Ingen mer än jag kan läsa hemma, säger Carmen som är 12 år.

Foto: Margareta Selander

Efter en timme tar vi rast. De barn som vill få varm mjölk med honung. Barnen leker en variant av »herre på täppan». Några pojkar retas med grisen, som är fastbunden vid ett stort fikonträd.

José ringer i klockan och arbetet går vidare. Det är ont om skolböcker. Man får samsas om det som finns. Skrivböcker, pennor etc måste barnen själva köpa. Tidigare hände det att en del av barnen inte kom till skolan därför att de inte hade pengar till skrivböcker. Men nu kan man med hjälp av pengarna från Rydbergsskolan köpa skrivmaterial till dem som behöver.

Klockan två är skoldagen slut. Jag följer med hem till Alejandra. Vi går över floden ut på stora vägen som kantas av höga popplar. Solen skiner och inte ett moln syns på himlen. En sådan här dag ser Andernas berg helt sagolika ut. De snöklädda topparna tecknar sig knivskarpt mot den klarblå himlen.

Väggar klädda i tidningar

Alejandras mamma väntar på oss och bjuder mig att stiga in i »huset». Det är ett träskjul med tak av korrugerad plåt. Här finns två rum. De tunna väggarna är

Alejandras mamma bjuder oss stiga in i huset, ett enkelt träskjul, svårt att hålla varmt på vintern.

Foto: Margareta Selander

klädda med bitar av plast och gamla tidningar. De har ingen kamin trots att det på vintern inte är mer än ett par grader varmt. I det ena rummet sover Alejandra tillsammans med sina två syskon. I det andra Alejandras mamma Isabel och hennes man. De enda möbler som finns förutom de tre sängarna är ett träbord och en stol.

Maten lagar Isabel utomhus i ett skjul utanför huset.

Isabel är 32 år. Hon är smal, på gränsen till mager. När hon skrattar håller hon handen för munnen för att dölja att hon har tappat flera tänder.

Det är lätt att prata med Isabel. Hon vill gärna berätta om sitt liv.

– Jag slutade skolan efter sjätte klass för jag var tvungen att hjälpa till hemma. Jag var 17 år när jag gift mig. Vi fick två barn: Maria och Alejandra. Men min man började dricka. Det hände ofta att han slog mig. Han gjorde av med de få saker vi hade. Till slut stod jag inte ut längre. Jag flyttade hem till min mamma. Men det blev för trångt. Efter ett år lyckades jag få kommunen att låna mig det här huset. Här bodde vi själva tills jag träffade Manuel, min nuvarande man. Med honom fick jag min son Alfonso.

Vad tänker du om framtiden?

– Min högsta önskan är att kunna ge

mina barn ordentlig mat, riktiga kläder och en utbildning, så att de slipper leva det liv som jag har levt.

Fattigdomen sprider sig

Isabels situation är tyvärr inte unik i dagens Chile. Hon är bara en av de många miljoner människor som tvingas leva i slum och misär.

Jag kunde märka, att under de sju år som gått sedan jag var i Chile första gången, har fattigdomen spritt sig till allt större grupper i samhället. Även utbildade människor, som t ex lärare, tvingas arbeta för svärtlöner (omkring 20–40 000 pesos per månad).

FN räknar med att cirka en tredjedel av chilensarna lever under existensminimum.

Innan jag lämnade Isabel ville hon absolut ge mig lite tomater och bönor. Mat som hon så väl behövde själv. Jag kommer aldrig att glömma den generositet och värme som jag mötte hos Isabel och de andra människorna i Maitén.

Mer pengar till studier

Under de 15 år som José har arbetat som lärare i Maitén har endast två elever fortsatt vid universitetet. Den obligatoriska grundskolan är åtta år. Men många

av de här barnen kommer inte ens att slutföra den.

Innan jag lämnar Maitén pratar vi om hur stödet från Sverige skulle kunna utvecklas.

– Vi skulle behöva köpa mer proteinrik mat åt barnen – ost, ägg och kött. Men framför allt skulle jag önska att fler av barnen kunde få studera vidare. Just nu har jag några elever som är mycket ambitiösa och begåvade, men som inte kan fortsätta till högstadiet och gymnasiet på grund av bristen på pengar.

Sedan 1980 har Rydsbergsskolan hjälpt barnen i Maitén med mat, kläder och skolmaterial. För att få ihop pengarna genomför eleverna varje vår en Operation Dagsverke. Inför årets Dagsverke i Lerum den 11 maj kände skolans elever och lärare en extra stark motivation. De har upptäckt hur mycket de betyder för barnen i Maitén.

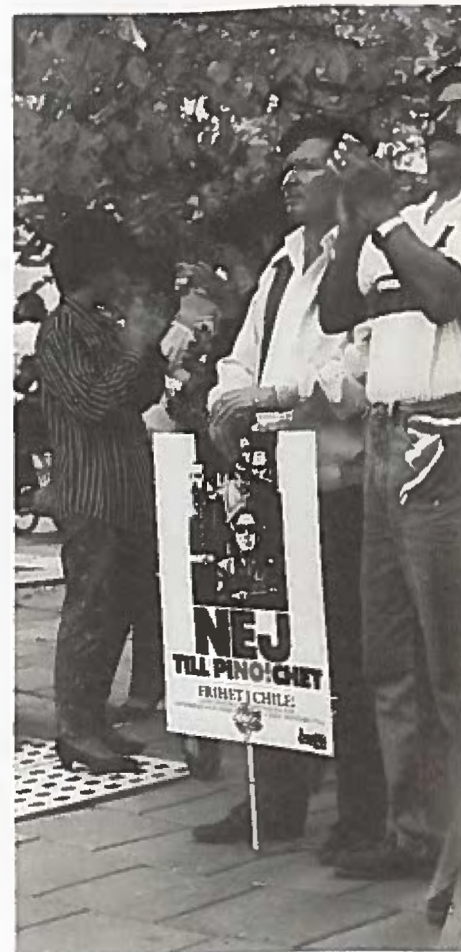
MARGARETA SELANDER

Intresserad av att stödja barnen i Escuela de Maitén? Kontakta Gun Selander, Bergstigen 13, 443 00 Lerum, tel 0302-146 39.

11 september i Sverige

I Stockholm deltog mer än 2 000 personer i demonstrationen, som arrangerades av Chilekommittén och Chilenska Vänstern.
Foto: Hector Estay

I Norrköping samlades 350 personer till demonstration, anordnad av flera organisationer, bl a LO och Chilekommittén.
Foto: Roberto Gonzalez

Jan Hammarlunds framträdande blev en stark personlig plädering för Chiles frihet.

Foto: Hector Estay

Tenoren Tito Beltrán rev ner stormande applåder från en entusiastisk publik.

Stockholmskapar
för
chile

»Jag hoppas få uppleva den dag då militärregimen försvinner och demokratin återuppstår i Chile!»

Så hälsade Harald Edelstam till den solidaritetsgala som Chilekommittén anordnade på kvällen den 11 september i Folkets Hus i Stockholm.

Namnet på galan var inspirerat av den stora kulturmanifestationen i Chile i somras »Chile crea - Chile skapar».

En rad artister ställde upp med sin skaparkraft och gjorde kvällen till en minnesrik hyllning för ett fritt Chile: Finn Zetterholm, FJK, Olle Adolphson, Ewa Munther & Lotta Ramel, Tito Beltrán, Jan Hammarlund, Capri & Roberto Aran, Bysiskören, Adrian Miranda med grupp, Carlos Geywitz.

El Salvador skall segra!

På en konferens i Stockholm den 8-9 oktober 1988 bildades *kampanjen El Salvador skall segra*. Bakgrunden är det alltmer kritiska läget i El Salvador, där mycket talar för att det åtta år långa inbördeskriget närmar sig ett avgörande. Kampanjen söker samla alla de krafter här i Sverige som är beredda att ge ett stöd åt befrielse rörelsen FMLN/FDR:s kamp.

Under hösten och vintern 1988-89 kommer solidaritetsaktioner att organiseras över hela landet till stöd för El Salvadors frihetskamp och mot USA:s intervention.

Aktiviteter har redan kommit igång på ett trettiotal orter runt om i landet. På flera håll har lokalavdelningar av kampanjen bildats. Solidaritetsmöten, fester, konserter, demonstrationer mm planeras. En central uppgift för de lokala kampanjorganisationerna består i att på olika sätt samla in pengar till FMLN/FDR:s svenska pg 32 01 54 - 8.

I januari genomförs en nationell turné med den salvadoranska musikgruppen Cutumay Camones.

Välkomna i solidaritetsarbetet!
Kom med i kampanjarbetet!

Beställ kampanjmaterial och sprid på din ort! Finns det en lokal kampanjorganisation eller någon annan solidaritetskommitté för El Salvador ska du givetvis vända dig till den. Hör av dig till kampanjen så sätter vi dig i kontakt med lokala organisationer som är med i arbetet. Skriv till:

Kampanjen El Salvador skall segra

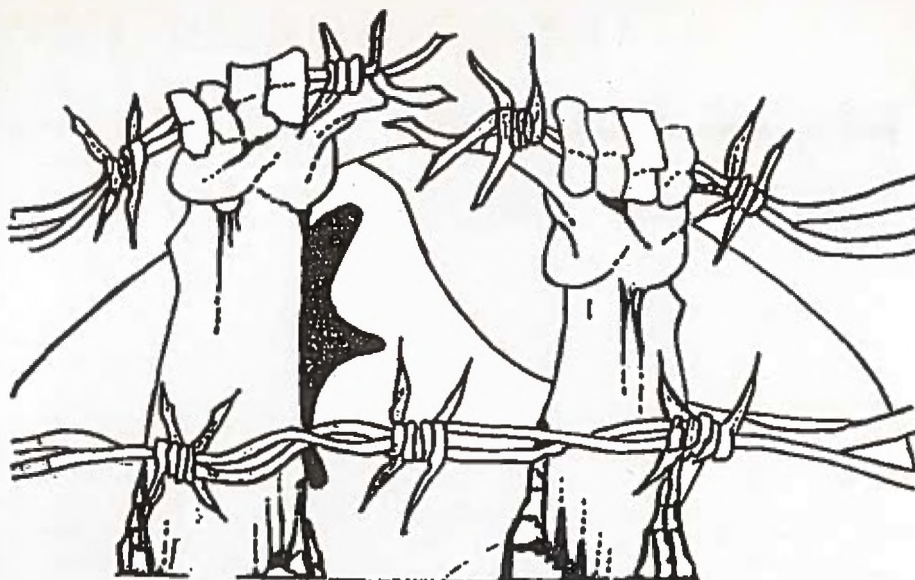
Barnängsgatan 23

116 41 Stockholm

tel 08/44 15 16

**SKAFFA
ROCKMÄRKET!**

Kulturafton till stöd för de politiska fångarna i Chile

Den 10 december – de mänskliga rättigheternas dag – arrangeras en kulturafton till stöd för de ca 500 politiska fångarna i Chile.

Medverkande: La Fragua, chilensk folkmusik och dans, Jan Hammarlund, Gudrun Östbye & Carin Ödquist, dansare från Operabaletten, Anna Maria Söderström, Veronica och Marcelo Parra.

**LÖRDAG 10 DECEMBER KL 18.30
MEDBORGARHUSET, STOCKHOLM**

Arrangör: Stödskommittén för de politiska fångarna i Chile och deras anhöriga (A.N.F.PP)

Nytt

Vi har nya »vykort»
i fyrfärg med motiv från
bl a tygtavlor, »arpilleras».
9 olika motiv. Pris 3 kr/st
eller alla 9 för 25 kr.
Beställ från:

Chilekommittén
Box 622
101 28 Stockholm

Lagom till jul- och nyårsposten väntar vi våra nya vackra »brevmärken» i fyrfärg (chilenskt konsthandverk mm) 10 kr/karta. Beställ samtidigt!

Brev från Nicaragua:

Viljan att hjälpa är stor – och mer behövs

León, 29 oktober 1988

Hejsan alla vänner hemma i Sverige!

Nu i dagarna är det tio månader sen jag anlände till det här lilla centralamerikanska landet, som under flera års tid har utarmats av krig. Inte nog med krig, för en vecka sedan passerade orkanen Juana tvärs igenom landet. Lördag morgon svepte den förbi Corn Island med vindhastigheter på över 200 km/h och tog med sig i stort sett allt som fanns på ön. Någon timme senare anlände den till Bluefields på atlantkusten, fortfarande med samma styrka, och staden som stod inför sitt 200-årsjubileum utplånades. Under dagen började Juana bli lite trött och när hon på natten nådde fram till trakten av Managua hade vindhastigheten minskat till knappt 100 km/h. Orkanen Juana döptes nu om till det tropiska ovädet Miriam, och tog sig på söndagsmorgonen ut till Stilla Havet för att samla nya krafter.

116 personer omkom, 178 skadades, 110 försvann och 186 950 blev av med allt de ägde. Förvånansvärt få människor dog och det berodde på att sandinistregeringen i tid evakuerade befolkningen från de värst utsatta delarna. Evakueringen av Corn Island och Bluefields inleddes någon dag innan. La Prensa, oppositionstidningen, anklagade regeringen för att ödsla bort pengar på att förflytta folk för att rädda dem undan en orkan som bara var en sandinistisk propagandauppsättning.

Det som gör det hela än värre är alla skördar som gick förlorade. Den livsviktiga majs, riset, kaffet, bomullen osv. har mejats ner av vindarna eller dränkts av regnen. Förra året var det torkan som tog skörden, det här året orkanen. Bristen på mat lär fortsätta.

Och nu har arbetet för att bygga upp allt börjat. Den första hjälp som anlände var mat från

Kuba och hjälpen utifrån strömmar in. Läste i tidningen att Sverige har bidragit med tre miljoner dollar, och många andra länder har också gett sitt bidrag, dock inte USA.

Tro nu inte att nicaraguanerna själva sitter med armarna i kors. I alla städer som inte drabbats har man ordnat insamlingar av kläder, mediciner, madrasser, pengar och annat. Skolorna har varit stängda en vecka och eleverna har hjälpt till vid insamlingarna, det anordnas olika kulturella aktiviteter för att samla pengar till de drabbade – även privata företag har skänkt materiel och pengar. På min arbetsplats, utbildningsministeriets regionkontor i León, beslutades att vi ska ge en dagslön per månad till återuppbyggnadsarbetet, detta trots den väldigt knappa lön som mina arbetskamrater har. Viljan att hjälpa är stor.

Men alla är inte med på att återuppbyggnandet ska få fortsätta i lugn och ro. Det är ju på atlantkusten som contras gör många av sina attacker och det fortsätter de med. För några dagar sedan besköts en ambulanstransport och attentaten lär väl fortsätta. Men nog tror jag att trakten tömdes nästan helt på contras när orkanen gick förbi.

Trots all hjälp som flyter in kommer det inte att vara tillräckligt. Redan före orkanens härjningar var Nicaragua ett land med en ekonomi i ruiner på grund av krig och handelsbojkott. Situationen har nu ytterligare förvärrats. Städer har blåst bort eller lagts under vatten. Elnätet och vattenförsörjningen måste byggas upp. Kostnaderna för detta är enorma och svåra att överblicka.

Kort sagt: alla bidrag, stora som små, behövs och kommer att behövas under lång tid framöver.

SUSANNE HULTMAN

volontär i Nicaragua
för organisationen
Svensk Volontärsamverkan

Postgiro 485 12 84 - 2 (Vänskapsförbundet Sverige-Nicaragua). Märk talongen »Katastrofhjälp till Nicaragua».

Där orkanen dragit fram.
Foto: Lisa Killander-Braun,
UBV:s bildarkiv.